

Hogy áll a járvány utáni helyreállítás Európában?

Dr. Navracsics Tibor

Most már lassan második évét zárja a koronavírus-járvány miatti válságkezelés Európában. A vakcinák feltalálásával és a társadalmak átoltottságának növekedésével a védekezés súlypontja egyre inkább a következmények és károk felszámolására helyeződik át. Az európai gazdaságok újjáélesztésének és a versenyképesség erősítésének egyik fő eszköze a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, amely a Next Generation EU központi elemeként 723,8 milliárd euró összegig nyújt támogatást és hiteleket a Bizottság által elfogadott nemzeti tervekkel rendelkező tagállamoknak.

2020 nyarán, az első hullám sokkjából ocsúdó Európai Unió állam- és kormányfői határozták meg a Bizottság tervezete alapján az uniós szintről érkező pénzügyi támogatások fő irányait. A hosszas viták után megszületett [döntés](#) az európai integráció történetének egyik meghatározó pontjává vált. Nemcsak az újjáépítési csomag volumene párját ritkító, hanem az is, hogy az Európai Bizottság a tagállamok felhatalmazása alapján, az ő terhükre vett fel hitelt, létrehozva ezzel az uniós közös államadósságot.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által nyújtott támogatásokhoz, illetve hitelekhez a tagállamok által készített és a Bizottság által jóváhagyott nemzeti terveken keresztül lehet hozzáférni. Az eredeti határidő 2021. április 30. volt a tervek benyújtására, amit aztán a Bizottság értékelése, majd a Tanács jóváhagyása kellett volna, hogy kövessen, a benyújtástól számított három hónapon belül. Ez az eredeti elképzelés szerint azt is jelentette volna, hogy a Bizottság augusztus elsejétől kezdhetne volna a tagállamoknak kifizetni az általuk igényelt összeg 13 százalékát egyfajta programindítási előlegként.

Bár kezdettől fogva sokan tartottak attól, hogy a késlekedés végül meghiúsítja azokat a reményeket, hogy az Európai Unió gyors és hatékony segítséget tud nyújtani a tagállamoknak, az eredetileg kitűzött július 31-i határidőre a tagállamok többsége, összesen tizenhat ország állt készen a támogatás befogadására a Bizottság és a Tanács értékelése alapján. Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Görögország, Lettország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Szlovákia nemzeti tervét július 13-án, Ciprus, Horvátország, Litvánia és Szlovénia terveit pedig július 28-án [hagyta jóvá](#) a Tanács a Bizottság értékelése alapján, megteremtve annak a lehetőségét, hogy ezek az országok hozzájussanak előlegként az összeg tizenhárom százalékához.

A tizenhat országhoz az ősz folyamán további három csatlakozott: szeptember nyolcadikán Csehország és Írország, október 5-én pedig Málta nemzeti tervét hagyta jóvá a Tanács. Ugyanezen a napon a Bizottság a Tanácsnak jóváhagyásra [javasolta](#)

Észtország nemzeti tervét. Ezzel a gazdasági újjáépítési uniós forrásokhoz összesen tizenkilenc, illetve a tanácsi jóhagyást követően húsz ország férhet most már hozzá.

A még függő helyzetben lévő hét ország helyzete alapvetően három csoportba sorolható. A legegyszerűbb esetnek a Bizottság számára az első csoport számít, amelybe Finnország, Hollandia és Svédország tartozik. Finnország [május 27-én](#), Svédország Írországgal együtt [nyújtotta be](#) május 31-én a Bizottsághoz jóváhagyásra nemzeti tervét. Hollandia mind a mai napig nem nyújtott be nemzeti tervet. Nem valószínű, hogy bármelyik ország is ezek közül problémás lenne a Bizottság számára. Az egyeztetések elhúzódása inkább csak az ügymenet lassú tempójának köszönhető.

A második csoportot Bulgária és Románia jelenti. Mind a két ország esetében belpolitikai tényezők is közrejátszanak a jóváhagyás elhúzódásában. Bulgária lassan már egy éve nem képes működőképes kormányt létrehozni, és immáron a harmadik választásra készülődnek egy éven belül. Romániában az éppen most összeomlott koalíció végét megelőző belpolitikai válságok bénították le a nemzeti terv kialakításának és elismertetésének folyamatát.

Lengyelország és Magyarország szerepel a harmadik csoportban. Dacára annak, hogy mind a két ország benyújtotta a nemzeti tervét, a Bizottság jóváhagyása még várat magára. Sajtóhírek szerint a Bizottság nem is nagyon titkolja, hogy a jóváhagyás elmaradása nem szakmai kifogásoknak, hanem elsősorban politikai okoknak köszönhető. Az évek óta húzódó jogállamisági és demokráciaviták, a tagállamok és az uniós intézmények - elsősorban az Európai Parlament - nyomása már nyárra [világossá tették](#), hogy a lengyel és a magyar újjáépítési terv elfogadása nehézségekbe fog ütközni.

Az államok jelentős része egyelőre a támogatásokat kívánja igénybe venni. Eddig mindössze hét ország [jelentette be](#), hogy a támogatások felvételén túl a hitelprogramban is részt kíván venni. A hétből három - Görögország, Olaszország és Románia - a teljes hitelösszeget fel kívánja venni, míg a többi négy - Ciprus, Lengyelország, Portugália és Szlovénia - a számukra rendelkezésre álló hitelösszeg 16 és 37 százalék közötti részét.

A koronavírus-járvány kitörésének második évfordulójához közeledve tehát látható, hogy az Európai Unió meg tudta szervezni a járvány okozta válságból kilábalás gazdasági-pénzügyi hátterét. A 2022-es év ennek megfelelően már egyértelműen a program végrehajtásának éve lehet. A tagállamok - felhasználva az uniós pénzügyi segítséget - hozzáláthatnak a nemzeti tervekben foglaltak végrehajtásához. Sürgeti is őket az idő, hiszen 2026. december 31-ig teljesen be kell fejezni az újjáépítési programot.

2021.10.14.